

Taal Onderzoek Je Zo

Handleiding bij verkenning *Hoe kun je leren schrijven als Harry Mulisch?*

Onderwerp van deze verkenning

In deze verkenning maken leerlingen kennis met enkele eenvoudige computerprogramma's (tools) die teksten automatisch analyseren door woorden, lettergrepen en zinnen te tellen. De leerlingen leren dat die eenvoudige tellingen al voldoende zijn om inzicht te krijgen in verschillen in stijl en genre van auteurs en tekstsoorten, en in de leesbaarheid van een tekst. De leerlingen worden gestimuleerd ook zelf korte teksten te schrijven en in te voeren in de computerprogramma's zodat ze inzicht krijgen in hun eigen schrijfstijl. Indien mogelijk wordt de opdracht klassikaal of in groepjes uitgevoerd, zodat de leerlingen gezamenlijk discussiëren over verschillen in stijl en de moeilijkheidsgraad van teksten, en ze gaan experimenteren met verschillende, ook zelf geschreven, teksten.

Leerdoelen

Het thema *stijl en genre* spoort leerlingen aan om een onderzoekende houding aan te nemen. In drie stappen gaan zij aan de slag met korte uitdagende opdrachten, die niet alleen hun vakinhoudelijke kennis van de Neerlandistiek (taalkunde en letterkunde) verrijken, maar die ook hun creatief en probleemoplossend vermogen versterken. Bovendien stimuleert deze verkenning specifiek de methodologische kennis van leerlingen op het gebied van digitale corpora en het lezen van verschillende soorten teksten.

Leerlingen gaan aan het werk met twee tools: Textalyser en Stylene. Ze leren hoe ze met deze tools teksten, zowel fictie als non-fictie, kunnen analyseren en hoe deze tools de leesbaarheid van een tekst berekenen. Het is de bedoeling dat ze via deze verkenning ervaring opdoen, waardoor ze ook eigen geschreven teksten leren beoordelen op leesbaarheid en toegankelijkheid, en leren hoe ze een tekst moeten herschrijven om genre en leesbaarheid te beïnvloeden. Op de website doen we enkele suggesties voor vervolgvragen die leerlingen volgens soortgelijke stappen kunnen beantwoorden in hun eigen onderzoek.

Een leerling die deze verkenning heeft afgerond, beschikt over de volgende kennis en vaardigheden:

- De leerling weet wat de tools Textalyser en Stylene zijn en hoe ze werken.
- De leerling weet welke kenmerken van een tekst invloed hebben op genre en stijl.
- De leerling weet welke kenmerken van een tekst invloed hebben op de leesbaarheid.
- De leerling heeft een beeld van hoe een computer de auteur van een tekst kan herkennen.
- De leerling kan eigen opdrachten uitvoeren met de bovengenoemde digitale tools.
- De leerling kan zijn eigen schrijfstijl met behulp van deze tools aanpassen.
- De leerling wordt uitgedaagd zelf korte teksten te schrijven in verschillende stijlen en genres.

Opbouw van de verkenning

De verkenning is opgebouwd uit drie stappen die elk weer uit vier fasen bestaan. De stappen variëren in niveau van kennismaken (stap 1) tot verdiepen (stap 2) tot toepassen (stap 3). De vier fasen binnen elke stap volgen deze indeling in kennislagen: kennismaken, verdiepen, toepassen en afsluiten.

Stap 1	Kennismaken (Taalgebruik)
Fase 1.1 <i>kennismaken</i>	Wat is Textalyser?
Fase 1.2 <i>verdiepen</i>	Hoe kan de computer teksten met elkaar vergelijken?
Fase 1.3 <i>toepassen</i>	Wat maakt een tekst moeilijk?
Fase 1.4 <i>afsluiten</i>	Houden politici rekening met de moeilijkheid van een tekst?
Stap 2	Verdiepen (Schrijfstijl)
Fase 2.1 <i>kennismaken</i>	Wat is Stylene?
Fase 2.2 <i>verdiepen</i>	Hoe beoordeelt de computer een schrijfstijl?
Fase 2.3 <i>toepassen</i>	Welke factoren hebben invloed op schrijfstijl en genre?
Fase 2.4 <i>afsluiten</i>	Hoe werkt auteursherkenning?
Stap 3	Toepassen (Eigen onderzoekje)
Fase 3.1 <i>kennismaken</i>	Hoe kun je in verschillende schrijfstijlen en tekstgenres hetzelfde verhaal (dezelfde gebeurtenis) vertellen? Leerlingen maken kennis met het boekje <i>Stijloefeningen</i> .
Fase 3.2 <i>verdiepen</i>	Leerlingen gaan zelf een nieuwe versie schrijven van het verhaal dat ze in 3.1 hebben gelezen en dat doen ze in een specifieke schrijfstijl die past bij het taalgebruik van nu (als ze een keuze maken voor een bepaalde schrijfstijl, bijvoorbeeld straattaal of krantentaal, verdiepen ze zich in de stijlkenmerken daarvan).
Fase 3.3 <i>toepassen</i>	Leerlingen bespreken elkaars versie van de tekst en laten de computer de verschillen beoordelen, waardoor ze inzicht krijgen in de moeilijkheidsgraad en daarmee kunnen spelen door veranderingen aan te brengen in de tekst.
Fase 3.4 <i>afsluiten</i>	Leerlingen krijgen een suggestie aangereikt voor vervolgonderzoek, bijvoorbeeld voor een profielwerkstuk.

Materiaal

1.1	Textalyser: http://textalyser.net/
1.2	Leestekst met achtergrond: Alex Reuneker, Vivien Waszink en Ton van der Wouden, 'Sanskriet op de beat. De grootste woordenschat in nederhop': https://www.neerlandistiek.nl/2017/04/sanskriet-op-de-beat/
1.3	Achtergrondinformatie over leesbaarheid: https://nl.wikipedia.org/wiki/Leesbaarheid https://www.nemokennislink.nl/publicaties/nieuwe-leesbaarheidsformule-voor-begrijpelijke-teksten/ https://www.nemokennislink.nl/publicaties/zeg-het-in-jip-en-janneketaal/

1.4	Achtergrondinformatie over politiek taalgebruik: https://www.nemokennislink.nl/publicaties/conservatieve-politici-gebruiken-eenvoudige-taal/
2.1	Stylene: http://www.clips.ua.ac.be/cgi-bin/stylenedemo.html
2.4	Achtergrondinformatie over auteursherkenning: http://www.vanoostendorp.nl/linguist/auteursherkenning.html http://www.taalcanon.nl/vragen/kan-de-taalkunde-misdaden-oplossen/
3.1	Voorbeeldteksten van verschillende schrijfstijlen: <i>Stijloefeningen</i> van Raymond Queneau vertaald door Rudy Kousbroek, via Google Books
3.3	Een leesbaarheidstest: https://www.lt3.ugent.be/readability-demo/

Antwoordmodel

De meeste antwoorden moeten de leerlingen proefondervindelijk zelf achterhalen: wanneer ze teksten door de verschillende computerprogramma's halen, verschijnen de antwoorden vanzelf op hun beeldscherm.

Stap 1, fase 1:

De raptekst van Opgezwolle levert qua zinslengte afwijkende cijfers op. Kun je verzinnen hoe dat komt?

Antwoord: de zinnen zijn in rap niet goed te herkennen voor de computer.

Stap 1, fase 3:

Wat maakt dat een tekst moeilijk te begrijpen is? Is dat vooral het aantal onbekende woorden, de lengte van de woorden of de lengte van de zinnen, of gaat het om een combinatie van meerdere factoren?

Antwoord: het gaat om een combinatie van factoren.

Stap 1, fase 4:

Van welke politici zal het taalgebruik het gemakkelijkste zijn, van de conservatieven of de progressieven?

Antwoord: uit de tekst en de voorbeelden van Kennislink blijkt dat conservatieve politici eenvoudigere taal gebruiken dan progressieve.

Deze verkenning en docentenhandleiding zijn ontwikkeld door Nicoline van der Sijs in het kader van de LOT-populariseringsprijs 2018.

www.taalonderzoekjezo.nl